

JÜ

JÜRI
ÜDI

KÄEKÄIK

JÜRI
ÜDI

KÄEKÄIK

1972-1973

*Käesolev raamat ilmus esmakordselt 1973. aastal
kirjastuselt Perioodika.*

Kaane kujunduse tegi Jaan Klõšeiko.

M. LAARMANILE

see ilmaliku pihi
tuntud võimalikkus
on võimaluste äralõikamine
me sillutame tee mis endast väljub
ja sellega üks teine tee on kinni

Mul puudub laul, kus ütlen, kuhu matta.
Veel puudub koht, mis ootaks kohtumist.
On juba laud mul. Seda oskan katta,
Et poleks hanel pikka jahtumist.

Mul puudub laul, kus ütlen, kellel tulla,
Kui kõrge kell mind leinab tunni pealt.
Mul puudub muld. Kuid oma raske kulla
Ma kerge käega haaran käigu pealt.

Mu viimne laul teist kõrvale ei taha.
Ta ripub üksi nagu taevamaal,
Kus leekiv prohvet, kes ei vaata maha,
On minnes öelnud: jah, ka omal maal.

Keeglimaja

Esimest õhtut laulavad sirtsud.
Keeglimajast on kondiklõbinat kuulda,
kaigaste kukkumist.
Üks rauk süütab seinalambid
kolm minutit varem kui eile.
Ta elab siin aastaringi,
teda hüütakse Pallipoisiks.

Tund enne Keeglimaja sulgemist
ma näen, et seina ääres seisab Jüri Üdi.
Üks Tallinna tšellist on tema kõrval.
Nad kõnelevad omavahel. Millest?
Kes seda teab.

Ja enam ei saa kaigastele pihta!
Ma kaotan, mind vist vaadatakse.
Siis meenub ütlus: kes ei võida mängus,
see armastuses võidab. Ning ma lahkun.
Mind jälgivad nii Üdi kui tšellist.
Nad mängus võidaksid.
Ja mul on õigus.

alles elavate kadunute kirju
minu laekas on ja ühes suures kohvris
mõned käsikirjad mis on minu keeles
suurem säilitaja siiski ma ei ole
ega ole ma ka kohtumõistja mingi

nüüd kui vihmad olid laotasin nad lahti
ühe nädala ma veetsin nende najal
võõraid käekäike tuletasin meelde
suurem mäletaja siiski ma ei ole
aga pole ma ka unustaja mingi

nii haljas oks kui tüvi milles täägid
on mõnda haava vaigutamas kinni
sa mõnest liigsest eluhirmust räägid

näen haigeid rahvaid sukeldunud töösse
mis toidab usse mitte tegijaid
kes pärast vihma süvenevad maasse

nii laia lõhet uskumatut painet
saab välja öelda näinud meestele
ja neile kes ei otsi kõneainet

hulk liigutusi on kus argielu
paarsada tuhat korda süütab piibu
ma lähen piinasaapaid kandes paljajalu
ja kindanööpi tundes tõstan tiibu

on tahtmine taevariik
ja saamine riigi piir

selle maapealse paradiisi
pikk viltune valguskiir

Lühike

Algusest lõpuni käidud on tee. Nüüd vaid kordan.
Lubades tubades edasi-tagasi sussides käia.

Vanemad naised ja humanitaarkooli noored
mõnikord annavad mulle maiustusi ja kätt.

SAAR

nagu ainult meie jaoks loodud
VAEVALT TA SIIS MEID TUNDIS
nojah aga vaata kui vaikne
VEEL VAIKSEM KUI MEID EI OLEKS
hea küll aga jumalik ilu
TÕEPOOLEST

ERITI HOMME

ööpäev

tulen külast mitte ainult külast
seekord kodus käisin külas ma
langeb piisk ma kuulen kuidas jälle
räägin valjult iseendaga

umbne öö ja taevas madal madal
näe üks kelner kainelt koju sibab
kuskil haugub kahejalgne peni
kuni vihm ta portfellile tibab

IGAL HETKEL SÜNNIB SUURI ASJU
päevast päeva järjest suuremaid
vanad männid paljastavad juuri
päevast päeva järjest suuremaid

mere jutt täis loobumist ja rahu
see mu hinge pikkamööda sööb
ja mu pea see padjale ei mahu
pea mis kive müüri küljest lööb

taust

suureruudulisse pooleks murtud kausta
murrar sisse siiski umbeläinud elu
püüdsin terveks jätta umbes käidud elu
võtsin poolitada liiva jooksnud ratast
aga läbimurre kohtlasena tundus

nagu kellavärk ei öö ei päeva vahet
keegi kaotada ei märgand leitud võtit
läbi mure puutun tundma sinu tausta
aga taust on pöördund ringina mu ette
jättes avatuks veel igat värvi taevast

öeldi ringimänguaias sõnu ette
ei saa öelda et mul oleks nälg või vilu
aga sageli ma mõtlen ennast vette
otse põhjamuda pühamusse sisse
millest kaugemale keegi mind ei põhja

sääl on pimedus ei täiust ega tühjust
sääl ei põhjenda ja sääl ei anna põhjust

Imede ime

Üks kaugel punkt mu kujutlusi koondab
nii märkamatuks, et ei märkagi.
Üks ilusam kui teine... Kellad taovad...
Ja mis on kellad? Need, mis alati.

Käin posti järel. Korrekatuur ei tule.
Ei saagi enam korrigeerida.
Kui vahest lumi... Aga lund ei ole...
On hämar küll, kuid tuttav teerada.

Et enam ajas tagasi ei taha
ka sinu pärast, poleks uskunud.
Ja korraga – mu Jumal! Kus ma olen?
Kakskümmend aastat mälust kustunud.

Kodu

Kus see maja, kus ma elust löikan narmaid?
Kus ma paberist teen hapraid siluette?
Kodust algavad, siin lõpevad visiidid.

Olid kolimas, mu sõber. Tänan väga.
Aitad tagasi mind viia – tänan ette.

EI TAHTNUD SUVE, kesksuve

keskpäevaks toibusin vaevalt
juuniöö piinavast valgusest
nähtava jõuetuse kuuldavusest
kõigest mis oli
mitte mu võimuses

— — — — —

taeva augustinägu
oo täppidega oo
tähtede mõtted
mõtete langevused
ei jõua tundagi
aga see pole jõuetus

— — — — —

haid öid

lapsukesed näoli vaipades

käes veripunasest kristallist
põrutuskindlad vapustusvabad
ära-tee-katki-pokaalid
mida ei riku rooste
mida võtta ei julge võõras

lapsed pühivad tolmu juba õhus
tolm on välistatud juba eos

ja pidev pisipuhastus
välistab suurpuhastuse võimaluse igaveseks

Haruldased äripäevad!
Ajataju maha käinud –
kodus, valgel kapikesel.
Ja ma jooksin,
märkamata
liiva, liivatera – ennast.
Jumal näeb, et ma ei pöörand
sulle selga südames.

Üle öla vaadates
näen su näost, et juba tead:
tuli, vesi – mis need olid,
kiirus – mis see on.

Mis siin salata, annan alla.
Vahetekk.
Vaherahu.
See on suur mäng väikesel maal.
Olen näinud maad, tundmata mängu.

Väga, kõige rohkem kardan surma.

Siis ei saa enam istuda toolil.
Tean, siis ei saa enam midagi.
Ma tahan väga toolil istuda.
See on hirm. Tule, aita.

ma pole võimeline nautima olukordi
mis kasvavad välja karistuseks minu
ja sinu üüratute vigade eest
mis on tegelikult minu vead

võõras üdini võõras elu
tuttavate tuttavate tuttavate
suurepärases ringis
suurepärases eeskujulikus kaoses
mis on ainus segadus
mida mina segane
pole võimeline nautima

paljusõnaline aga tõsi

ah nii on lood
miks sa mulle varem ei öelnud
miks sa seda minu eest kogu aeg varjasid
et sa tegelikult oledki selline
et sa oled selline tegelikult
kuigi seda oli arvata
tegelikult oli see ammu teada
kui sa teada tahad siis kõik teadsid
et sinust ei saa asja

ma ütlesin juba kooliajal
et sellele poisile on vaja uut ja vana
see on täiesti seaduspärane
tema probleemidki on samad mis siis

lõpmatus
surematus

*„Õnnelike päevade”
esmalavastajale Eestis.*

Ei leia enam mingeid valgeid maju,
sest Elulõng on kasvand pilvini.
Ma unustasin ennast siia seisma.
Oi, märjas liivas juba põlvini.

On kaugel eemal tahe ennast päästa –
see minu tahe, tahtmatult must lahus.
Veel kuni valge, kordan oma osa,
ja vaata imet: vajun suures rahus.

Ma ütlen üles, hellad vennad, üles
ka selle osa tükis, mille Beckett
on liiva peale kirjutanud üles
hulk aastaid enne uue aja teket.

Ilusaim teatris on – kroonlühter

(CHARLES BAUDELAIRE)

Ma istusin veel märkimata toolil
Ja lühtri tagant avanesid taevad
Sää! vahekäigu ristumise kohal
Ja lühtri tagant avanesid taevad

Ja kui see nii ei olnud polnud mind

Või parandati enne tormi katust

PIDULIKEKS JUHTUDEKS

Autoportree selgituseks

Ma armastan Juhan Viidingut; armastan teda siis, kui ta liigub mu unes, ja siis, kui ma näen teda ilmsi ja sageli.

Mida ta teeb, kui mind näeb, seda tean alati ette. Mees, kelle hinges on argus, tohutu argus, mis seletust iial ei vaja.

Minus peaks olema tarkust, niipalju tarkust, et mõista ta argust väljaspool luulet ja armastust!

Juhan Viiding on automaatne. Iseeneslik, loomulik. Ta vaatab maju ja veel vaatab ta ennast peeglist, peeglist, mis mõneski majas on vastaval kõrgusel. Nii et ta ulatub vaatama.

Mõeldes temast, mõtlen ta näost, mille jooni võib uurida aastate kaupa, saamata küllalt; neist joontest võib lugeda palju, kuid kõik peab endale jätma. Alati muutuvad varjud – nad jätavad samaks ta näo, ta sügavad, rohekad silmad, ta nukra suu, mille taga on rivistund hambad, mis muutuvad valgemaks järjest nagu kiirgavad, lumised tipud, mis päikest kohtavad vara, nagu pärlid ei tea mis karbist.

Juhan Viidingu ninas on sõõrmed, neist vabaneb maailma pinge. Ta pikad saledad käed on looduse suured teosed.

Ja minust ta ära ei pääse! Ta lepib sellega jälle!

Ta vaatab sageli asju, mida iialgi pole näinud, ja mina võin heita pilgu tema silmade kaudu neile.

Ma armastan teda ka siis, kui taban ta ärganult voodist mõnel harval nõrkusehetkel, mil ta, higi otsa ees, tõuseb, et vaadata riidekappi – kas pole läinud sealt ära tema parim ülikond suveks. Firma nime ei tohi öelda, see firma saaks liiga tuntuks. Ka oleks siin kirjelduses see liigne detail.

koduaknast vaatan läbi kardinat pilu
maailma inetust ja maailma ilu
läheks kas või trammijuhiks liin number kolmele
et mugavusi tagada linnarahva olmele

insenerikoolist veel on natukene vaja
jõuetusejooniseid ja tugevuseõpetust
siis saab minust tootmisjuht või masinate häälestaja
kui ei juhtu elus mõnda õnnetust või viperust

kandidaadi miinimumi õiendan ma peagi
uurin Avogadro suhet perpendikulaari
liiga kaugeid eesmärke üles ma ei seagi
kui ma pääsen pensionile eks nad ise klaari

muidugi ma kujutlen kuis tühjaks jääb kateeder
kuidas puudust tuntakse mu teadlasenatuurist
mis on viietahuline nagu pentaeder

kuues meel see pääseb alles enne surma puurist

**Arhitekt W. Rebase seletuskiri
töökohta hilinemise kohta 5. aprillil 1973. a.**

(Tellimustöö)

Ju aastakümneid on aprilli viies
üks isevärki kuupäev minu elus:
budilnik vaikib (see mul juba kuues),
ma tõusen hilja. Häbi on ja valus.
Aprill on ammust ajast minu lemmikkuu.
Ma jumaldan aprilli väikseid nalju.
Jah, igal aastal minule on öeldud,
et luban endale aprillis pisut palju.
Nii; läksin tööle. Kuid mind pritsis peni –
tõu poolest boxer, ise porine.
Beež ülikond, mis puhas olnud seni,
sai üsna mustaks. Lausa porine!
Ma mõtlesin et vaevalt meeldiks Teile,
kui Teie alluv oleks määrdunud;
see heidaks varju mõlemale meile –
kolleegid oleksid must pöördunud.

See väike äpardus peaks saama andeks antud!
Ma usun andestuse ülimat efekti.
Ei tohiks karistada äparduse pärast
muus osas tublit, töökas arhitekti.

dialog doktoriga

oo õelge, doktor, miks mu ajukapsel
ei lähe kinni, kui on õhtu käes?

see on ju selge väikeselgi lapsel,
et võti pole teie enda käes.

no olgu siis, te keerake ta lukku,
kui teil on vaba võti pruukida.

kuid ärge pange kirja haiguslukku:
kui mõni näeb, võib lahti muukida.

ei pruugi karta, kõik jääb meie teada,
siin võõras silm ei sega vahele.
meil on parool, see jääb me oma teada,
jääb ainult meile, meile neljale.

ka teid on kaks? ei teadnudki. kas ammu?

ei, mitte väga, umbes aasta eest
me astusime selle julge sammu.
mu naine varemalt ei tahtnud meest.

oh doktor, doktor, ega ma siis seda.

ma mõtlesin, et ü k s i teid on kaks.

mind jätke, doktor, milleks lobiseda?

oh mind, naiivset! taga targemaks!

Mees ja naine, kes tundsid maestrot

Ma olen armukade: miks need sinisukad,
kel põsed kirjatööst ja linnast lillakad,
ei lase Teid, maestro, meie juurde?
Meil on Teid vaja, vaja alati.

Meil, kes me kaks ei suuda teha lõket,
sest pole tikke, pole kuivi puid.
Jääb õhku kõik. Kas minu noor sõbranna
ei saa Teid, härra, iial suudelda???

Ma aiman ammu, teatud sisesihid
on Teile ainsad võimalikkudest.
Paar aastat meenutate Te meid kahte.
Me elu läbi jumaldame Teid.

mu sõber suvel suures ateljees
ei oska käsi peita selja taha
ja ta on vaba vabaduse sees
ja sellest välja enam ta ei taha

mu sõber Andres ammu ei tea kes kus
või kelle maal nüüd ripub ja mis viisil
või kelle pilte ostab kunstikeskus
ta laulab šlaagrit vanal valel viisil

las elu vältab las ta jätkab käiku
et sirguks suureks kunstikoolipruut
kui läheb veel kord villaveski käiku
siis seda maali silm see tahab uut

tee pilti Andres pole täis su lõõg veel
mis sest et lõad on sulle kasutud
need töökad mehed kelles tuli hõõgvel
kord parasvõotmes saavad tasutud

(üks noobel haldjas ilmub siis Haapsalust
ta võtab pildi mis ta võtab siis?
ta võtab kaasa veerandi su elust
ja annab šlaagri millel teine viis)

laul teost

töid sul palju teame toda
lauseid lausu sest
räägi räägi oma koda-
nikuaususest

kardad sa et me ei kuule
ilmaasjata
pelgad sõnu öeldud muule
meile raisata

oo neid lugematuid teeneid
eks nad kajastu
sina aga juurde tee neid
vajab ajastu

oma ajaga pea sammu
ta teeb tiks tiks tiks
aeg su purk mis ümber ammu
loeb sind mammutiks

tigu võrsusid siitsamast
oo su elu kulg
sinu karpi kirjeldamast
väsis äkki sulg

langetame vesipead ja
tühja purgi ees
ütleb palvet kõiketeadja
silmad kurgivees

teatrites mängitakse
värskelt adopteeritud
kirjamehe adapteeritud romaane

tsirkuses on novellid areenile tiritud
vanasti olid seal hobused
karud ja tolad

tsirkuses žongleerib värisev kriitik
puurahadega
kloun loeb esseid teda on kästud

kelle peadest saadakse saepuru
et katta seda areeni?

külaline välismaalt

mu juurde koju tuli vihmavarju
käevangus hoidev välismaa teatraal
tol õhtul muide tahtsin üksi olla
sest minu kodu on mu katedraal

too isand tallas poriseks mu vaiba
ja õhku rikkus
sigar mis tal suus
ta tundis huvi kelle äris teenin
ja mis ma teenin näiteks ühes kuus

jutt muudkui venis nagu härja ila
Ich liebe Dich
ma röögatasin siis
ta kergelt ehmus astus trepikotta
lift oli vaba ja ta alla viis

Lind

Lind lendas läbi lipust lehvivast.
Auk keset lippu jäi, just nagu vapp.
Lind polnud kotkas. Oli lõoke.
Ei jäänud vappi.

Aga endatapp.

Vegetatsioon (teadlik)

Teeme näo, nagu poleks kuulnud.
Teeme nii, nagu üldse ei teaks.
Mitte midagi, mitte iial.
Siga jääb seaks.

neljaline lugu

inimest kuulates kui see räägib
meil kahtlusi sigineb päades
usume lammast kui tema määgib
keegi ei kahtle ta mää'des

mõni mees räägib ja teine mees muigab
kellel on kõha see kõhib
põrsast me usume siis kui ta ruigab
ja usume ka kui ta rõhib

aga kui öökull huikab kui vile
proovige vastu huigata
tema ei a j a end kohevile
ta kohevil o n ega suigata

mõnikord lähen ma puu juurde
eriti kui pole teisi
ja korjan lilli ja panen suu juurde
nende lõhnavaid õisi

Kolm laulu Mati Undi näidendile „Kolm põrsakest ja hea hunt”

mine aga mine

mine aga mine ja tee oma maja
tee see kas või telliskividest
meil pole igaühe majalogu vaja
olgu see või kalliskividest

meie lähme kõnnime ja kõneleme
majast me ei räägi mitte sõnagi
väga palju huvitavat nalja teeme
maju ei ehita me kunagi

meie peame vabalt veetma aja
loobudes plaanist tobedast
sina mine tee kas või sada maja
seatinast tee või hõbedast

kallid põrsakesed võtke mindki mängu

hunt va kriimsilm hallivatimees
ikka nii on öeldud valmis laulusalmis
hunt kes praegu siin on teie ees
nüüd ja igavesti mängudeks on valmis

hundiraudu kauem kanda ma ei taha
ega pähe saada hundinuiadega
mina hundirattaid visata võin maha
ja võin kukepoksi teha sigadega

kallid põrsakesed võtke mindki mängu
seda iialgi te siis ei kahetse
halvad hundid jah tõepoolest metsa mingu
mina jäägu sest et ma ei sigatse

oh ma solvasin nüüd täitsa kogemata
oma sõbrakesi aravõitu sigu
kuid ma ütlen kõige paremalgi hundil
vahel ette tuleb lohakusevigu

sügisöösel venna ukse taga

sügisöösel venna ukse taga
öö nii pime veel ei laula kukk
vend seal magab aga me ei maga
venna ukse ees on snepperlukk

kes küll mõistaks põrsa hingevaevu
kes saaks aru meie muredest
häda ajab suured härjad kaevu
mis siis rääkida veel põrsastest

läbi seinte venna paksu naha
pole kuulda meie kaebehäält
meil on külm ja kurb ja väga paha
aga vend ei lükka tekki päält

vend ei tule vend on uhkeks läinud
talle maja tähtsam kui kõik muu
sellist siga pole me veel näinud
öelda vend ta kohta tõrgub suu

Karavan ja karavin

Kaamel astub läbi kõrbe –
ta on kõrbest noorem,
kuigi talgi aastaid turjal,
kukil raske koorem.

Tema järel teine kaamel –
küürud seljas selgi.
Liival kuldsel, mitte kaamel –
eks seal päike helgi.

Tukub kahe küüru vahel
mees, kes janus suures.
Ta näeb unes, et ta suu on
karavini juures.

Kaugel põhjas – Eestis, Norras –
seal, kus jahe kliima,
kus on asjad justkui korras
ning saab lehmapiima.

Seal võid saada üle küüru,
kui ka kaamel pole.
Mõnikord saad asja eest
ja ütled: eks ta ole.

Kui sa oled lehmakarjas
vihmasattu sattund,
mõtles karavanile, kes
liivatormi mattund.

Mõtles ka veel mehele,
kes kõrbeb janus suures,
kes näeb unes, et ta suu on
karavini juures.

poetessi haul

kõrged sõbrad nagu hirmust aetud
üle maa ja mere lendavad
mure hääled telefonist hüüdvad
otsisin su hauda ma siit

kena kuurort kas sa väsind oled
autot lõdvalt juhid koorijuht
kõrgel kaarnad nagu ütleks mulle:
midagi ei saa me öelda sulle

rahatuvi

oi rahu suur oliivipuude ladvus
kus puhkab rahatuvi paksuke
pikk kogumiseaeg ja juba kadus
veel veidi nokastanud nokas oksake

oliivipuude all on vähe raha
kuid inimesed leiutavad sae
ja kui see sugupuu on lõpuks võetud maha
siis laskub maha ka see tuvike etskae

nii. mulle tundub et ma hakkam targaks saama.
ma olen õppust võtnud elust enesest.
kuid millest räägib minu esimene draama?
kas mitte rebasest? kas mitte jänesest?

ei. küllalt nendest! inimelu raskus
see on probleem mis väärib rasket tööd.
ma kannan paksu kirjaplokki taskus
ja magama ei lähe enne ööd.

nii. selles elus tarvis palju maitsta.
nii palju naerda nutta aimata.
ja oma õigeid veendumusi kaitsta
kui rumal mees neid püüab laimata.

nii. tahan ka et teater nõndasama
kui elu ise väärriks vaatamist
ja paneks oma elu unustama
me elus

mis täis elujaatamist.

Olen pärisori

Olen pärisori. Töötan palehigis mõisniku heaks. Küll on halb mõisniku heaks töötada. Töö on raske, isandad on võõrad ja ei saa aru sellest, et ka mina olen inimene. Laulan töö- ja tavandilaule, eriti töölaule. Need laulud kanduvad suulisel teel põlvest põlve edasi ja on üks osa folkloorist.

Mõtlen sageli, kas Saksamaa talupoja elu on minu omaga võrreldes kergem või mitte. Aga ma ei tea seda. Ja kellelt mul olekski küsida? Feodaali käest? Ei maksa naerma ajada. See ei mõista mu keelt ega saaks aru mu küsimusest. Ja kui ta saakski mu keelest aru ja kui ma talle ütleksin, et kunagi ilmuvad müügile raamatud, mis on kirjutatud eesti keeles, laseks ta arvatavasti mulle mõisatallis lugematuid piitsahooppe anda. Ja kui ma veel lisaksin, et kunagi tekib iseseisev eestikeelne teater, naeraks ta mulle näkku. Aga ma ei lähe talle seda ütlema. Mulle tundub, et aeg pole veel küps.

Kirjanikul on veel teine lõpp:

Nii loll ma ei ole.

Kolm pilti

1.

Pähe tulevad seened,
pähe tulevad korvid,
pähe tulevad mütsid.
Kätte võetakse noad.
Kellel korgitseriga,
kellel ilmaaegu korgitseriga.
On plaan minna seenele.

2.

Üle mitme aasta avan mina
mitmekümneaastase šampanja
paksupõhjalise pudeli.
Arvake, kas pauguga või ilma?
Loomulikult.

3.

Minu ema hiilib haljasalal,
mitte kaugel Rahvusooperist,
loodenmantli taskus seenemääraja,
käes jõupaberist kott.
Ta armastab šampinjone.
Ta armastab elu.

VASAK SILM ON PAREM SILM

mu ema korjas vanavara
tädi uuris kaugeid murdeid
mina noorelt varavana
jõe ehitasin purdeid

aga kordumatu vesi
langes tõusis muutus
minu purded üle pesi
inimpõlvi puutus

Surun silma vastu koobast, kus on saatan.
Teisest silmast tuleb välja jumalime.
Märkad, kuidas, aga mitte mida vaatan.
Ja sa eitad mind, kuid see on jaatamine.

Surun kõrva vastu oma pead ja kuulan,
mida tehakse mu sees ja kuidas siis.
Saanud teada, teisest kõrvast välja voolan.
Aga see on sootuks kõrvaline viis.

Uks seestpoolt kinni

Kas «Sissepääs» sai olla väljapääs?
Hing noor ja näljas.
Kus mängujuht? See ainus mängija,
kes mängust väljas.

Vaid väljamõeldud elul oli sära
ja o m a ilu.
Suu kinni, süda jahtub ära.
Ta niigi vilu.

Ta teab, et kord ta põrmust kasvab õisi puus,

muust ilmast äraminekuni teadlik
ja ilmast ilma muutumatu mees
mu isand Õpetaja süngevõitu aadlik
sääli kaetud päi ta seisab jalad vees

Ta teab, et kord ta põrmust kasvab nõges maas,

muust ilmast äraminekuni teadlik
ja ilmast ilma muutumatu mees
sääli kaetud päi ta seisab jalad vees
mu isand Õpetaja süngevõitu aadlik

ma pühitsesin seda päeva märtsis
nii täielikus toas et puudub võrdlus
on väga sageli kõik võrdlused nii valed

ja pole mõtet seda teades võrrelda

siit tuleneb ka võimas kujundlikkus
kus ükski kujund pole käegakatsutav

mis kasu luuletuse katsumisest
ei mingit mõtet ainult katsuda

ei
sunnipärasele sundimatusele
mis on suunatud jäledal kombel
enesekergitamise tainapäisusesse

ei
sõjale
ei jaale

ehmatamapanevalt
aukartustäratavalt ilus õhtu

Mängin pikalt selles hoolitsetud aias
mille metsistumist nii pea pole karta
Puid ei saeta maha mind ei jäeta üksi
ja see oleneb kõik ainult ühest lapsest

Aga temagi on juba ammu teadja
ja ta oskab mind teab et on habras aed
Mõni kogematus mõni lill ehk murdub
aga harva murdub kasvatus

Julged liblikad on istund kivitrepil
trepist sooja õhkub terve öö
Paljajalu ootab noormees – mina
ootab kolmas viies kaheksas

Eluaastad astmetele laskund
aste astmelt külmem öine trepp
Üsna vaikselt jätan ennast üksi
üleöö on metsistumist karta

kõrgeim otsatorn

mina teadsin viitkümmet moodust
kuidas turnida tornidel
et alla ei tohi kaeda
alla Taani Kuninga Aeda
kus laostus lapike loodust

kord ma nägin hämaras pilus
väljaväänatud avastust
ET MA EI TÕMBAGI KÜLGE
ja pilve ülemist külge
see oli enam kui ilus

ainus asi on allatulek
ülalt vaadates kohutav
aga päratu üksiolek
on võimatult lohutav

Kõned sisemaal

Minu eneselehitsemine on nagu iseene õnneksvalamine, nagu paastuõli kallamine laastutulle; see on protsess – enese vastu, iseene poolt.

Kõik, mis teen, on lõputu eelmäng, elusuuruse pildi eluaegne joonistamine eluaegses vangistuses, eeltöö sisemaale jõudmiseks.

Seal, sisemaal, pean pidama need kõned, ühekordsed kõned vabadusest.

Ja ainult need, kes mind lõpuni kuulavad, on vabad. Neile annan siis oma vabaduse, mis minust läbi lendas.

kolmas kallas

näen lõhnalille noppimisehetkel
tean kaunist naist kes kaheks pudeneb
näen ühte meest sääl kus on kolmas kallas
ja õudselt loeb kust algad lugemist

SISUKORD

- (see ilmaliku pihi) ... 7
(Mul puudub laul, kus ütlen, kuhu matta.) ... 8
Keeglimaja ... 9
(alles elavate kadunute kirju) ... 10
(nii haljas oks kui tüvi milles täägid) ... 11
(hulk liigutusi on kus argielu) ... 12
(on tahtmine taevariik) ... 13
Lühike ... 14
SAAR ... 15
ööpäev ... 16
taust ... 17
Imede ime ... 18
Kodu ... 19
EI TAHTNUD SUVE, kesksuve ... 20
(lapsukesed näoli vaipades) ... 21
(Haruldased äripäevad!) ... 22
(Mis siin salata, annan alla.) ... 23
(ma pole võimeline nautima olukordi) ... 24
paljusõnaline aga tõsi ... 25
(Ei leia enam mingeid valgeid maju,) ... 26
(Ma istusin veel märkimata toolil) ... 27

PIDULIKEKS JUHTUDEKS

- Autoportree selgituseks ... 29
(koduaknast vaatan läbi kardinat pilu) ... 30
Arhitekt W. Rebase seletuskiri töökohta hilinemise kohta
5. aprillil 1973. a. ... 31
dialoog doktoriga ... 32
Mees ja naine, kes tundsid maestrot ... 33

(mu sõber suvel suures ateljees) ... 34
laul teost ... 35
(teatrites mängitakse) ... 36
külaline välismaalt ... 37
Lind ... 38
Vegetatsioon (teadlik) ... 39
neljaline lugu ... 40

Kolm laulu Mati Undi näidendile «Kolm põrsakest ja hea hunt»

mine aga mine ... 41
kallid põrsakesed võtke mindki mängu ... 42
sügisööl venna ukse taga ... 43
Karavan ja karavin ... 44
poetessi haul ... 45
rahatuvi ... 46
(nii. mulle tundub et ma hakkam targaks saama.) ... 47
Olen pärisori ... 48
Kolm pilti ... 49

VASAK SILM ON PAREM SILM

(mu ema korjas vanavara) ... 51
(Surun silma vastu koobast, kus on saatan.) ... 52
Uks seestpoolt kinni ... 53
Ta teab, et kord ta põrmust kasvab õisi puus ... 54
Ta teab, et kord ta põrmust kasvab nõges maas ... 55
(ma pühitsesin seda päeva märtsis) ... 56
(ei) ... 57
(Mängin pikalt selles hoolitsetud aias) ... 58
kõrgeim otsatorn ... 59
Kõned sisemaal ... 60
kolmas kallas ... 61

